

טו בשבט – מדוע הוא כיום טוב

יש לעיין מה מקור וטעם ההלכה שבט"ו בשבט אין מתענין ואין אומרים תחנון. הרי מהותו הוא רק קביעות השנים משנה על חברתה באילנות, משום מצוות התלויות בארץ.

בשו"ע (או"ח קל"א ס"ו) נהגו שלא ליפול על פניהם בט"ו באב לא בט"ו בשבט. וכ"ה בב"י (שם) 'שלא ליפול על פניהם בו (בט"ו באב) ולא בט"ו בשבט שהוא ראש השנה לאילנות'.

ובסי' תקע"ב (ס"ג) ציבור שבקשו לגזור תענית בה"ב ופגע בתענית ט"ו בשבט, התענית נדחה לשבת הבאה כדי שלא יגזרו תענית בט"ו בשבט שהוא ראש השנה לאילנות.

והטעם לכך, הביא הב"י (שם); 'כתבו הג' מימון בפ"א (אות א' בשם ריצב"א) מהל' שופר דבט"ו בשבט אין להתענות וכו', דלא אשכחן תענית בר"ה. ותו כיון דארבעה ראשי שנים הם תיתנו גבי הדדי מידמו נמי להדדי להא מילתא דכולן שוין שלא להתענות בהן עכ"ל'.

והכי הוא במרדכי ריש מס' ר"ה (אות תשא); 'ושאלת ציבור שבקשו לגזור תענית בשני וחמישי ושני ופגע בתענית ט"ו בשבט יש לחוש לר"ה ולדחות התענית או לא כך, דעתי נוטה שהתענית נדחה עד השבת האחר ואין קובעין תענית בו ביום, שלא מצאנו תענית בר"ה, ותנן ד' ראשי שנים הן. ותו דקתני בהדי הדדי, וכי היכי דשאר ליתא בתענית (*ארבעה) [*הארבע] נמי ליתנהו בתענית ואף על גב דאינהו (נמי) עדיפי מיניה, כיון דקתני בהדי הדדי בהא דמיא אהדדי ע"כ'.

ולכא' הגם דמתנו להו בהדי הדדי, לא נתנו דינם כימים טובים בהאי משנה, אלא רק יום קביעותם כראשי שנים נשנה שם. דהא ראשי חדשים (א' באלול למעשר בהמה וא' בניסן למלכים ולחדשים) במס' תענית תני לה, וראש השנה מועד הוא.

וביאר בשו"ת מהר"ם רוטנבורג (ח"ג תיב), דהא דכרכינהו להדדי כדי לעשותו כיו"ט כמותם, והטעם דקבעוהו עמם משום היכרא דיום ר"ה לאילן הוא והרבה הלכות תלויות בו, כי היכי דמצינו גבי ר"ה (סוכה נד:): דאע"ג דעביד להו היכרא בהנחת הקרביים על הכבש העליון, עשו עוד היכרא דשש"י של שבת ידחה מפני ר"ה, ואע"ג דבבהמ"ק זריזין הם עבידו תרי היכרא, כ"ש גבי ר"ה לאילנות דליבעי היכרא. והביא ראיה לזה דמצינו במס' מו"ק (ג:) י' נטיעות ערבה וניסוך המים הלכתא גמירי לה. ואמרו (שם ד.) דכיון דהלכתא גמירי לה (בהדי הדדי) להדדי דמו ורק בזמן שביהמ"ק נוהג, אין בהמ"ק נוהג אין נוהגין כולם. ומאי דנהיגי הכא רק מדרבנן. וה"נ זו כוונת חז"ל ארבעה ראשי שנים הם, דכולי ר"ה להדדי דמיא.

ומה שהביא המג"א (קל"א סקט"ו, מס' תיקון יששכר) דנוהגין האשכנזים להרבות במיני פירות של אילנות, יתכן דמהאי טעמא הוא לעשות היכר וזיכרון שהוא יום ר"ה לאילן.

שוב ראיתי בספר אוצר ט"ו בשבט שהביא מספר סדר אליהו – נפש דוד מהגאון האדר"ת זצ"ל, וז"ל; נראה לי מה דהראשונים קבעו יום זה ליו"ט שלא לומר בו תחנון הוא להזכירנו מצוות הפרשת מעשר אילנות, וכדברי חז"ל עה"פ הציבי לך ציונים וכו', וכפירש"י אף לאחר שתגלו יהיו מצוינים במצוות וכו' כדי שלא יהיו לכן חדשים כשתחזרו וכה"א הציבי לך ציונים.

ובפשוטו נראה מתשו' מהר"ם דחז"ל נהגו בזה.